

U-nobel

■ Et tilbud om en rejse Nobelkomité har fået d blem,« mener medlem »Japanerne forsøger å Japan kun vundet seks og medicin - en af dem ry for at kopiere andres et par måneder siden l bre intet mindre end 30

Læserdebat

Valgets baggrund

14. DEC. - Valgets baggrund har, så vidt det kan ses af debatten, ikke været noget den jævne vælger går ret meget op i. Men det gør de politiske strateger. I valgkampens hede var f.eks. redaktionen på *Jyllands-Posten* vildt uenige om bladets politiske linje, og det har nu ført til fyringen af Ulrik Haagerup, som i 16 år var chefredaktør på bladet.

J-P sørgede under valgkampen for, at mange artikler, der var kritiske overfor Venstre, aldrig blev trykt. Selv læserbrevskribenter kunne mærke ensidigheden. Mest kendt er den famøse annonce om muslimsk voldtægt, og historien om en enkelt libanesiser, der snyltede på den danske velfærdsstat, mens han i virkeligheden havde arbejdet i Libanon.

Ikke kun J-P, men størstedelen af dansk presse, også tv og radio, afslørede at valgets baggrund i Danmark ikke mere er i orden. Temaet var overvejende de fremmede, mens andre emner, som kunne have givet SR-regeringen større opslutning, blev negligeret.

Medierne er mere afgørende for valgets udfald end nogen sinde. Men hvordan får vi en demokratisering af pressen med lige muligheder for alle partier?

Bjarne Gårdsvoll
Asger Rygs Gade 2, 1th
1727 Kbh. V.

Hvilken arrogance

14. DEC. - »Sidste sommer tilbød vi dem (underforstået - på læstinenserne) den fremtid og frihed vi føler de fortjener.« Sagt af Israels viceudenrigsminister Michael Melchior i *DR2* Deadline, den 13. dec. 2001.

Max Jakobsen
Østergårds Allé 10
2500 Valby

Et uinteressant brev

12. DEC. - Ejvind Larsen fandt vist følgende brev uinteressant: Indtil det er blevet indlysende for alle at det er vanvittigt at tillade magtkoncentrationer der er skabt til at ødelægge hinanden, er der forbrøderisk at producere den slags løs snak du producerer i Fri Ord.

Peter Zinkernagel
Fiolstræde 14, 4, 1171 K

Gamle og unge drenge

Miljøvurdering er mere end fakta

Kvalificerede miljøbeslutninger skal også baseres på det, vi ikke ved, og på værdier og etik. Lomborgs fornuft er ikke nok

Økonomi & Politik

Af HUGO FJELSTED ALRØE

Den nye regering vil etablere et Institut for Miljøvurdering. Det nye institut skal skabe overblik over den aktuelle og den langsigtede miljøsituation såvel i Danmark som globalt, vurdere effektiviteten af miljøinitiativer, samt formidle denne viden og indsigt til offentligheden og politiske beslutningstagere. Det lyder jo som et godt og meget ambitiøst initiativ.

Det vækker imidlertid bekymring at dette initiativ angiveligt bygger på et forslag fra Bjørn Lomborg. Det er vigtigt at være klar over, at Lomborg kun repræsenterer én opfattelse af hvad der er fornuftig miljøvurdering. Der er andre opfattelser af hvad der er fornuftigt, og jeg vil gerne opfordre til at det nye institut bliver baseret på en bred og afbalanceret forståelse af hvad miljøvurdering er.

Der er to punkter jeg gerne vil trække frem i den forbindelse: I forhold til Lomborg er det væsentligste punkt forståelsen af forsigtighedsprincippet. Et andet og mere generelt punkt er, at forskning og videnskab ikke er værdifri og at miljøvurdering indebærer værdidiskussioner på flere planer.

Lomborg forklarer om sit forslag (*Information* den 30. nov.) at det var hensigten at skabe »nogle mere systematiske tiltag til hvordan vi kunne få en mere kvalificeret og rationel miljødebat«. Taget for sig kan man jo kun tilslutte sig dette mål.

Men med baggrund i Bjørn Lomborgs bog, *Verdens sande tilstand* (alle sidehenvisninger er til denne bog), er det væsentligt at fremhæve, at der er forskellige opfattelser af hvad en kvalificeret og rationel miljødebat er.

Lomborg taler for at vi skal prio-

ritere fornuftigt (s. 264). Problemet er, at der ikke kun er én alment accepteret fornuft. Der er flere mulige 'rationaler', flere måder at argumentere på. Det rationale som Lomborg repræsenterer, taler for at basere samfundsbeslutninger på den fulde information og på et videnskabeligt velfunderet grundlag. Fint nok. Men fakta er ikke nok. Det vi ikke ved skal også indrages i beslutningsgrundlaget.

Bjørn Lomborg opfordrer i *Verdens sande tilstand* til et opgør med forsigtighedsprincippet. Men det sker på et forfejlet grundlag. Lomborg kritiserer at forsigtighedsprincippet kun gælder for miljøområdet, hvorved de øvrige områder i samfundet forfordes. Og han skriver, at manglende viden, og muligheden for vidtrækkende konsekvenser, blot bør indgå som en ekstra faktor i den samfundsmæssige prioritering (s. 262). Udgangspunktet for denne opfattelse er, at økonomisk afvejning er den eneste fornuftige tilgang til vurdering af miljøindsatserne.

Det vil være meget uheldigt hvis ønsket om en mere kvalificeret og rationel miljødebat hindrer den nødvendige diskussion af værdiers rolle i miljøforskningen

Lomborg skriver: »Pointen med en prioritering er netop at fordele ressourcerne bedst muligt, givet den foreliggende viden. Derfor bør forsigtighedsprincippet overhovedet ikke kunne bruges til at tippes vægten, så miljøet lige får lidt ekstra. For så er fordelingen jo pr. definition ikke længere den bedst mulige. Forsigtighedsprincippet handler faktisk om at tage dårligere beslutninger, end vi behøver.« (s. 262-63).

Hvad der er gode og dårlige beslutninger bedømmes her alene ud fra den forelig-

gende videnskabelige viden. Det, at vi mangler viden, får ingen indflydelse på vurderingen, for manglende viden kan ikke altid blot indtages i regnestykket 'som en ekstra faktor'.

Hvis man kender sandsynligheden for forskellige konsekvenser af, for eksempel, udledningen af drivhusgasser, og hvis man kan sætte en pengeværdi på de forskellige konsekvenser, så kan man lave en økonomisk cost-benefit beregning.

Men hvis man ikke kender sandsynligheden, eller værdien, så kan man ikke lave regnestykket. De klimamodeller man har, siger noget om disse sandsynligheder, og nogle statistikere og økonomer mener de kan sætte en pengeværdi på. Men modellerne dækker ikke alle mulige konsekvenser.

Man ved at der er en mulighed for, at Golfstrømmen ændres, og at det vil have afgørende betydning for især vores egen region. Der er imidlertid ingen der kan give et bud på sandsynligheden for at det vil ske. Men det betyder vel ikke at vi skal ignorere denne risiko?

Hvis der tages hensyn til manglende viden i en beslutning - og det er det forsigtighedsprincippet gør - så træffer vi ifølge Lomborg en dårligere beslutning. Mange andre mener - ud fra en anden fornuft end Lomborgs - at forsigtighedsprincippet er et fornuftigt princip der fører til bedre beslutninger.

Igennem de seneste årtier er man nået frem til en bredt accepteret forståelse for forsigtighedsprincippet, der er blevet skrevet ind i mange landes miljølovgivning og i internationale miljøkonventioner.

Essensen er, at man skal forebygge mulige skader, selv om man ikke har bevis for at skaden vil ske. Konkret kan princippet udmøntes ved for eksempel at forske i, hvordan mulige skader kan undgås eller opdaget i tide, ved at regulere anvendelsen af ny teknologi, og ved at fremme ren og sikker teknologi generelt.

Forsigtighedsprincippet er et simpelt og universelt princip for beslutningstagen. Det gælder således ikke særskilt for miljøområdet. Men der er gode grunde til at det især har vundet indpas på miljøområdet.

Kronikredaktion:
Marie Louise Kjølbøye

Telefon:
33 69 61 33

Telefax:
33 69 61 10

kronik@information.dk

www.information.dk

se til Japan med alle udgifter betalt for den samlede svenske
: det svenske blod i kog. »Invitationen rummer et etisk pro-
m af Nobelkomiteen Anders Barany ifølge magasinet *Nature*.
åbenlyst at at få Nobelpriser.« I løbet af de sidste 100 år har
ks nobelpriser i de videnskabelige hoveddiscipliner fysik, kemi
em gik dog netop i år til kemikeren Ryoji Noyori. Det japanske
res ideer går åbenbart nationen således på, at regeringen for
i lovede at japanske videnskabsmænd i de næste 50 år vil ero-
30 nobelpriser...
Ifølge det britiske 'The Observer'.

MILJØ – Man er nået frem til en bredt accepteret forståelse for forsigtighedsprincippet, der er blevet skrevet ind i mange landes miljølovgivning og i internationale miljøkonventioner
Foto: Jonas Beggren/BAM

Miljøpolitik adskiller sig klart fra de fleste andre samfundsbeslutninger, på grund af de globale og meget langsigtede sammenhænge som de lokale påvirkninger indgår i. Det globale miljø er et komplekst fysisk og biologisk system, hvor der ofte går lang tid fra påvirkningen sker til skaden opdaget, og skaderne vil ofte vil være mere eller mindre irreversible.

Miljøet er pr. definition et fælles miljø, og vores handlinger i dag former også fremtidens miljø. Hvorvidt man bruger dette som anledning til at sætte grænser for virksomheders og privates påvirkninger af miljøet og for den teknologiske udvikling, er naturligvis et etisk spørgsmål.

Viden om verdens nuværende og fremtidige tilstand siger ikke i sig selv noget om hvordan vi bør handle og prioritere. Det er en etisk diskussion om vi skal tage moralske hensyn til andre end os selv – til fremtidige generationer, folk i andre lande, dyr og natur.

Værdier influerer imidlertid også på selve forskningens resultater. Og det vil være meget uheldigt hvis ønsket om en mere kvalificeret og rationel miljødebat hindrer den nødvendige diskussion af værdiers rolle i miljøforskningen.

Miljøvurdering drejer sig såle-

des ikke alene om at fremskaffe mere empirisk viden, og fremstille flere statistiske og økonomiske fakta.

Det drejer sig også om en vurdering af, hvad der skal observeres og hvordan det gøres, hvilke fakta der trækkes frem, og hvordan de præsenteres i forhold til usikkerhed og videnshuller.

Og for de miljøøkonomiske resultater gælder specielt at de forudsætter en økonomisk værdisætning af de konsekvenser der inddrages. Goder og ulemper kan kun indregnes for så vidt som de kan måles i penge.

Hvis man ønsker at undgå 'politisk forskning', en forskning hvis resultater afspejler bestemte værdier og intentioner, så er løsningen derfor ikke at søge at etablere en fuldstændig 'værdifri forskning'.

En sådan forskning findes ikke. Al forskning der gerne vil være relevant for samfundet, tager udgangspunkt i en problematisk situation, og det at opfatte noget som problematisk beror på underliggende værdier, og opfattelser af hvad der er godt og rigtigt. Selv den forskning der ikke vil være relevant, må nødvendigvis foretage valg og afgrænsninger der gør, at dens resultater ikke er uafhængig af værdier i samfundet.

Det er derfor afgørende for forskningens objektivitet at den dokumenterer den kontekst der ligger bag resultaterne, og at den præsenterer denne værdiladede kontekst sammen med resultaterne.

Når der nu (formentlig) oprettes et nyt institut for miljøvurdering, så bør de ovennævnte forskelle i videnskabssyn og i opfattelsen af hvad der er 'rationelt' tages i betragtning.

Hvis resultaternes kontekst og manglende viden ikke præsenteres som en del af beslutningsgrundlaget på lige fod med 'den foreliggende viden', så hindrer man en kvalificeret og rationel miljødebat.

Hvis man derimod analyserer og præsenterer viden og videnshuller på lige fod, og gør den værdiladede kontekst for forskningens resultater klart, så er der mulighed for en afbalanceret etisk og demokratisk miljødebat på basis af miljøvurderingerne.

■ Hugo Fjelsted Alrøe er ansat som projektforsker på Forskningscenter for Økologisk Jordbrug. Han har tidligere i år skrevet ph.d.-afhandling om helhedsorienteret forskning i jordbrugsdebat